

Ο π. Γεώργιος Καψάνης ως Θεολόγος (5ο Μέρος)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

11. Ο Γέροντας είχε κατανοήσει ότι οι θεολογικές διαφορές μεταξύ Ορθοδόξου Εκκλησίας και δυτικής χριστιανοσύνης δεν μπορούν να ξεπερασθούν, ενόσω υφίσταται ο ανθρωποκεντρικός ουμανισμός της Δύσεως, εφ' όσον δηλαδή έχει εξωβελισθή ο Θεάνθρωπος και την θέσι Του έχει καταλάβει ο αυτόνομος και εκκοσμικευμένος άνθρωπος του ευρωπαϊκού ουμανισμού. Γι' αυτό το 1978 δημοσιεύει το τευχίδιο «Ορθόδοξος Παράδοσις και Παπισμός» και το 1982 εκδίδει το τεύχος «Ορθοδοξία και Ουμανισμός», τα οποία συνεκδίδει το 1995 σε ενιαίο τόμο με τίτλο «Ορθοδοξία και Ουμανισμός – Ορθοδοξία και Παπισμός» με την εξής σημαντική προλογική παρατήρησι: «Δυστυχώς ούτε ο ανθρωποκεντρικός ουμανισμός ούτε ο παπισμός που είναι μορφή θρησκευτικού ουμανισμού, έπαυσαν να απειλούν τον Ορθόδοξο λαό μας, όπως και όλους τους ορθοδόξους λαούς... Θεωρώ ιδιαίτερα επίκαιρη την επανέκδοσι της β' μελέτης περί παπισμού, μετά την κοινή συμφωνία Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών στο Βalamand του Λιβάνου... Σύμφωνα με τη δήλωσι αυτή ο Ρωμαιοκαθολικισμός αναγνωρίζεται ως ισότιμος Εκκλησία με την καθ' ημάς Μία, Αγία, Ορθόδοξο Καθολική Εκκλησία του Χριστού, στη διδασκαλία, στην πίστι, στα μυστήρια, στην αποστολική διαδοχή».

Εφ' όσον ωμιλούμε περί της συμφωνίας του Balamand, αξίζει να πούμε χάριν της ιστορίας ότι το κείμενο-επιστολή που απέστειλε η Ιερά Κοινότης του Αγίου Όρους προς το Οικουμενικό Πατριαρχείο κατά της απαραδέκτου αυτής συμφωνίας ήταν γέννημα της θεολογικής γραφίδος του μακαριστού Γέροντος.

Μετά την προαναφερθείσα εκκλησιολογική εξίσωσι Ορθόδοξου Εκκλησίας και Ρωμαιοκαθολικισμού (1993), που στην πραγματικότητα συνιστά έκπτωσι από την Ορθόδοξο Πίστι, και το ναυάγιο των συζητήσεων για την επίλυσι του ακανθώδους προβλήματος της Ουνίας (2000), το σύστημα των θεολογικών διαλόγων έφερε στην ατζέντα των θεολογικών συζητήσεων το πρόβλημα του Πρωτείου του Πάπα. Ο Γέροντας έλαβε επίσης σαφή θέσι για το Κείμενο της Ραβέννας (2007), με το οποίο ο Πάπας τείνει να αναγνωρισθή κανονικός επίσκοπος της (ορθοδοξούσης, βάσει Κειμένου Balamand) εκκλησίας της Ρώμης με τα προνόμια που του εξασφαλίζει δήθεν η πρωτοκαθεδρία του κατά την πρώτη χιλιετία στις Οικουμενικές συνόδους, το οποίο μεθερμηνευόμενο σημαίνει το γνωστό παπικό πρωτείο παγκοσμίου δικαιοδοσίας. Η θέσις του Γέροντος συμπυκνώνεται στο απόσπασμα που παραθέτω: «η συμφωνία της Ραβέννας περί συνοδικότητος και αυθεντίας δεν πληροί τα Ορθόδοξα εκκλησιολογικά κριτήρια, ώστε να αποτελέση ασφαλή βάση περαιτέρω συζητήσεως περί του παπικού πρωτείου. Εν τούτοις, αν ακολουθήση συζητήσεις περί του πως ερμηνεύθηκε το παπικό Πρωτείο κατά την

δευτέρα χιλιετία και από τις Α' και Β' Βατικάνειες Συνόδους, αυτή οφείλει να γίνη εκ μέρους των Ορθοδόξων αντιπροσώπων με γνώμονα την Ορθοδοξία των Αγίων Πατέρων και όχι την συμβιβαστική νοοτροπία των καιρών η την ηγεμονική διάθεσι του Βατικανού. Η αναγνώρισις κάποιου από τα ανωτέρω “προνόμια” του Πάπα η η συμφωνία σε κάποιο παρόμοιο, που αντίκειται στην Ορθόδοξο Εκκλησιολογία, αναμφίβολα σημαίνει ουνιτική ένωσι, με την οποία δεν θα συμφωνήσουμε».

12. Η άλλη μεγάλη παραφυάς του δυτικού Χριστιανισμού, ο Προτεσταντισμός, σύρει πίσω αυτού τους Ορθοδόξους θεολόγους που πιστεύουν ότι η Ορθόδοξος Εκκλησιολογία με την αποκλειστικότητά της (exclusiveness) δεν συμβάλλει στην ενότητα των Χριστιανών. Έτσι με ποικίλους τρόπους μεθοδεύεται η περίφημη «ενότης εν τη ποικιλομορφία» (unity in diversity), αποκύημα και αυτό της προτεσταντικής περιεκτικής εκκλησιολογίας (comprehensiveness), κατά την οποία όλες οι χριστιανικές παραφυάδες (άρα, κατ' αυτήν, και οι Ορθόδοξες Εκκλησίες), κατέχουν μέρος της αποκαλυφθείσης Αληθείας του Χριστού και οφείλουν να το συνεισφέρουν στο κοινό όραμα της ενότητος εν τη ποικιλομορφία.

Ο Γέροντας, πέραν των πολλών κατά καιρούς άρθρων του κατά της προτεσταντικής αυτής νοοτροπίας, έχει δώσει την θεολογική του απάντησι στους Ορθοδόξους υποστηρικτάς η ακολούθους της και με το πολυσέλιδο Υπόμνημα της επί των Δογματικών Ιεροκοινοτικής Επιτροπής του Αγίου Όρους, του οποίου ήταν ο κύριος συντάκτης. Σε αυτό το Υπόμνημα συμπεραίνει καταληκτικώς: «Οι Ορθόδοξοι δεν κερδίζουμε τίποτε από την συμμετοχή μας στο Π.Σ.Ε. Αντίθετα, αποκομίζουμε ζημία και φθορά. Η αποστολή μας, να κηρύξουμε το μήνυμα της Ορθοδοξίας προς τους ετεροδόξους, δεν ευοδώνεται, επειδή οι Προτεστάντες στο Π.Σ.Ε. δεν προσανατολίζονται προς αποδοχή της Ορθοδοξίας αλλά προς συνύπαρξι μαζί της στο επιδιωκόμενο μόρφωμα των πλήρως αλληλοαναγνωριζομένων εκκλησιών. Ο προσανατολισμός τους αυτός είναι σύμφωνος με την εκκλησιολογία τους. Οι Ορθόδοξοι όμως δεν μπορούμε να συμμετέχουμε σε ένα Οργανισμό (το Π.Σ.Ε.), του οποίου η σύστασις, η δομή και η λειτουργία βασίζονται στην προτεσταντική εκκλησιολογία, χωρίς η συμμετοχή μας να σημαίνη παραίτησι από την εκκλησιολογία μας» (σελ. 52).

13. Ο καταλυτικός ρόλος της θεολογικής παρεμβάσεως του Γέροντος φάνηκε σαφέστερα από κάθε άλλη περίπτωση στην κατάληξι που είχε ο θεολογικός διάλογος μεταξύ Ορθοδόξων και Αντιχαλκηδονίων. Μετά από πολύ καλή μελέτη όλων των φάσεων του θεολογικού αυτού διαλόγου και των δεδομένων που προέκυψαν από αυτόν, ο π. Γεώργιος συνεπέρανε ότι η επιχειρηθείσα ένωσις Ορθοδόξων και Αντιχαλκηδονίων δεν είναι ενότης που βασίζεται στην Ορθόδοξο Χριστολογία, αλλά στον χριστολογικό συμβιβασμό που εκφράζουν οι λεγόμενες

Κοινές Δηλώσεις των ετών 1989 και 1990. Ο διάλογος αυτός, παρότι από ωρισμένους θεολόγους και ωρισμένες Ορθόδοξες Εκκλησίες θεωρήθηκε ωλοκληρωμένος, ώστε προετάθη κοινό συλλεΐτουργο στην Κων/πολι και στην Αλεξάνδρεια, για τον Γέροντα δεν ωλοκληρώθηκε ακόμη αλλά οφείλει να επαναληφθή υπό Ορθόδοξες πλέον προϋποθέσεις, οι οποίες θα εξασφαλίσουν ενότητα επί τη βάσει της Ορθοδόξου Χριστολογίας. Η έκδοσις της Ιεράς Κοινότητος του Αγίου Όρους υπό τον τίτλο «Παρατηρήσεις περί του Θεολογικού Διαλόγου Ορθοδόξων και Αντιχαλκηδονίων» (1996), η έκδοσις της Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου με τίτλο «Εΐναι οι Αντιχαλκηδόνιοι Ορθόδοξοι;» (1995), και μερικά ακόμη μεταγενέστερα άρθρα και βιβλία, όπως «Η “ιδεολογική” Ορθοδοξία των Αντιχαλκηδονίων» (2005), υπήρξαν καρπός της θεολογικής προσφοράς του Γέροντος σε αυτόν τον τομέα του ενδο-ορθοδόξου διαλόγου περί της δήθεν Ορθοδοξίας των Αντιχαλκηδονίων.

14. Το θεολογικό ενδιαφέρον του Γέροντα για την προβληματική εξέλιξι του λεγομένου διαθρησκειακού διαλόγου εκδηλώθηκε με την κατά καιρούς συγγραφή σχετικών άρθρων και με τις κατάλληλες αναφορές σε ομιλίες του. Καρπός της μερίμνης του για την ενημέρωσι του πληρώματος της Εκκλησίας περί των συγκρητιστικών κατευθύνσεων του διαθρησκειακού διαλόγου ήταν και η συγγραφή και έκδοσις τη επιστασία του ενός μικρού τευχιδίου με τίτλο «Ορθοδοξία και Ισλάμ» (2000), στο οποίο παρατηρείται ότι «η οδός του διαθρησκειακού συγκρητισμού αποτελεί κίνδυνο ψυχικής απωλείας για τους αστηρίκτους που θα παρασυρθούν μέσω των προγραμματιζομένων “εκπαιδευτικών προγραμμάτων” σε ζωή αλλοτριωμένη από την Ορθόδοξο πνευματική ζωή» (σελ. 43). Αυτή η παρατήρησις προφητικά παραπέμπει στα πρόσφατα πιλοτικά προγράμματα του Υπουργείου Παιδείας για την διδασκαλία των Θρησκευτικών στο Δημοτικό και το Γυμνάσιο, τα οποία ο μακαριστός Γέροντας σε άρθρο του χαρακτήρισε με οξείς τόνους ως «οδηγό προς την πανθρησκεία». Την ρηξικέλευθη αυτή θέσι ανέπτυξε σε εισήγησί του που αναγνώσθηκε στο Πανελλήνιο επιστημονικό Συνέδριο με θέμα «Το μάθημα των Θρησκευτικών (Προβληματισμοί – Επισημάνσεις – Προτάσεις)» στην Θεσσαλονίκη το έτος 2013.

[Συνεχίζεται]